

VIẾT VỀ MỘT NGƯỜI BẠN ĐÃ KHUẤT

• TRẦN ĐỨC THUẦN

Vèo trông lá rụng dày sân,
Công danh phù thế có ngàn áy thời.

Tản Đà

Sống ở trên thế gian này, cuộc đời con người sao được bằng phẳng mãi. Ai chẳng có lúc lên bỗng xuống trầm. “Sông có khúc, người có lúc”, cỏ nhân cũng đã dạy như thế. Nhưng trên thực tế, có những trường hợp thật là chua xót. Có người đã sinh ra trong một định mệnh khắt khe và những tai ương đã đeo đuổi họ đến cuối cuộc đời. Phải, Ngô Viết Ngoạn, người bạn năm xưa của chúng ta đã ở trong trường hợp đó. Anh đã nằm xuống, vĩnh viễn rời bỏ thế giới với những nghiệt ngã chồng chất lên cuộc đời anh. Và cuối cùng làm anh phải bỏ cuộc.

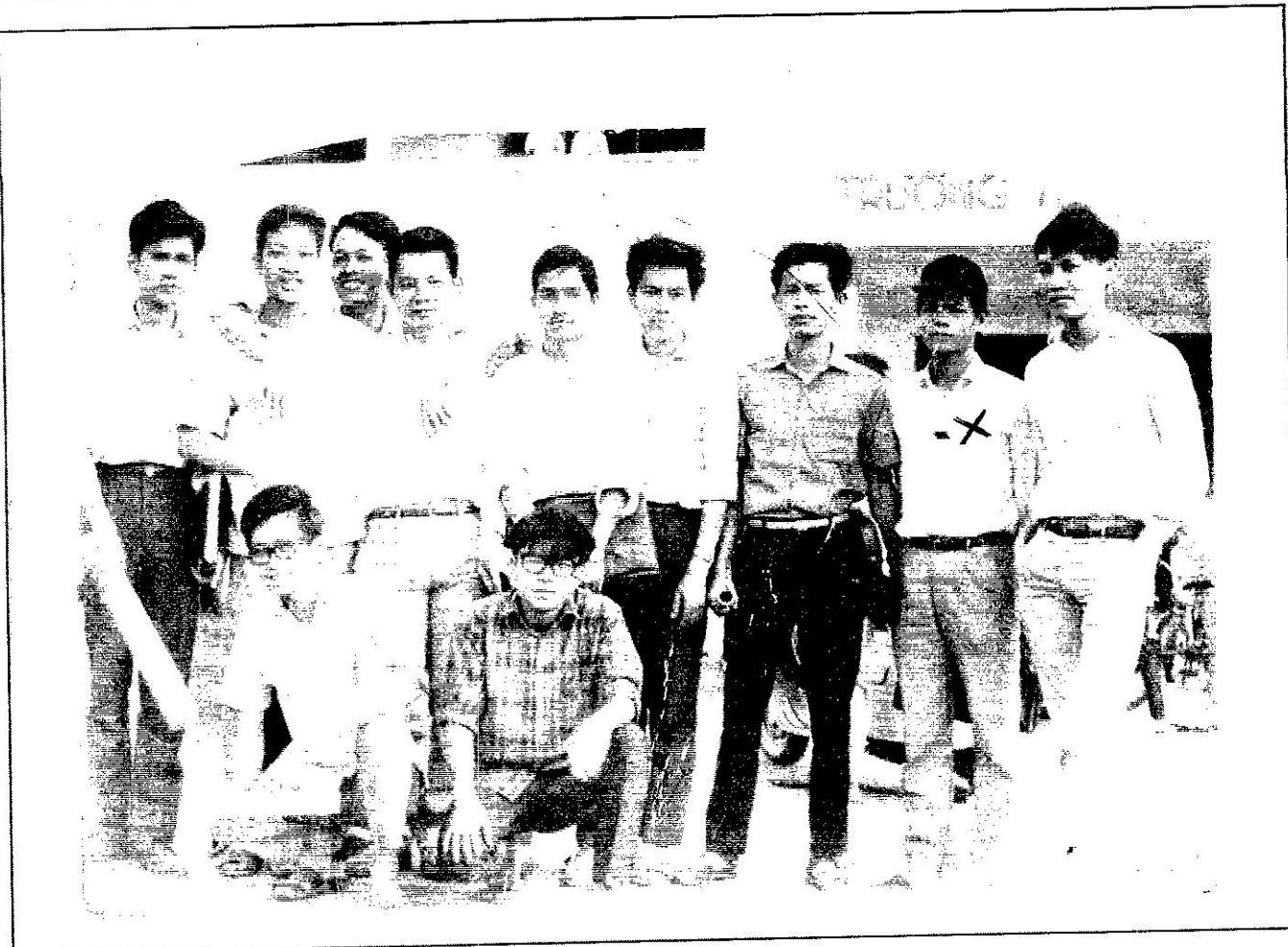
Ngược về khoảng ba mươi năm trước, khi đang học năm thứ ba trường Công Chánh, chúng tôi chỉ có 35 anh em học trong hai ban Công Chánh và Địa Chánh. Vì lớp tương đối ít người, chúng tôi quen thân nhau và biết từng cá tính của nhau. Và cũng vì những cá tính này mà lớp đã được chia ra làm nhiều nhóm. Tôi không nhớ ai đã chủ xướng ra việc chia nhóm này, chỉ biết rằng chẳng ai thích thú gì khi “bị” hay “được” ghép vào một trong những nhóm đó. Nhưng cái “honor” của nhóm đã theo đuổi người đó không những trong suốt thời gian đi học mà cả khi ra ngoài đời. Nhóm đầu tiên mà tôi phải kể ra là nhóm “ma gà”, gồm những anh em thích nghịch ngợm và biếu ra các chuyện téu. Kế đó là nhóm “Charlot-Guigoz” gồm các anh có dáng khôi hài hoặc “ngây thơ”, “vô/số tội”. Còn nhiều nhóm khác nữa như nhóm “hương lộ”, nhóm “sẹo đầu”... Nổi nhất là nhóm “trâu bò”, gồm các anh dáng dấp khỏe mạnh, lúc nào cũng làm việc hùng hục. Anh Ngoạn đã được chiếu cố là một thành viên của nhóm này, mà anh Nguyễn Như An “đặc cách phong” làm trưởng nhóm.

Tôi còn nhớ vào dịp cuối năm, cả lớp đang nhộn nhịp bàn chuyện tổ chức tất niên thì Ngoạn đã gửi đến tôi một tin không vui. Anh được giấy bác sĩ bắt phải nhập viện gấp vì phim chiếu phổi mới chụp cho thấy phổi anh bị một số vết nám. Lúc đó là vào n

. Kết quả thật không ngờ, anh trở lại lớp sau bốn tháng dưỡng bệnh, người khỏe mạnh và nhanh nhẹn hơn trước. Anh cho biết đã được bác sĩ tái khám, và đã hoàn toàn bình phục. Cả lớp đều chia vui và mừng anh trở lại lớp học. Vào kỳ thi cuối khóa năm ấy, về môn đường lô, thầy Phan Ngọc Thể cho làm đồ án. Ngoạn nhập nhóm với tôi cùng hai anh Nguyễn Như An và Tôn Thất Ứng thành nhóm 4 người. Vì có nét chữ đẹp và khéo tay, Ngoạn được giao trọng trách vẽ các biểu đồ và trình bày đồ án. Anh làm việc rất siêng năng và bỏ rất nhiều thì giờ để trình bày nên đồ án được thầy Thể khen tặng và cho điểm cao, cả nhóm đều hỉ hả. Dù phải nghỉ học trong nhiều tháng, anh đã cố gắng không ngừng để thi đậu lên lớp với hạng khá cao, làm các bạn trong lớp thán phục. Hè năm đó, anh cùng các anh em khác trong lớp vào Trung Tâm Huấn luyện Quang Trung dự một tháng khóa “quân sự học đường” dành cho các sinh viên trường Cao Đẳng. Năm học cuối qua đi mau chóng. Chúng tôi mừng ngày mãn khóa bằng một bữa bò bảy món ở quán Ánh Hồng gần cổng xe lửa Phú Nhuận. Lần đầu tiên tôi thấy anh Ngoạn vui vẻ và thoải mái hoàn toàn. Anh thi đua uống bia với các anh em khác. Đến khi quá say, mặc cho anh em can gián, anh rủ hai anh bạn khác là Vĩnh và Nguyệt ra ngồi hóng mát ngay trên đường xe lửa. Mỗi khi xe lửa chạy đến, đèn chiếu sáng rực và hụ còi, cả ba mới từ từ đứng dậy và đi vào quán.

Khóa chúng tôi ra trường năm ấy là khóa 9, và ngày mãn khóa cũng là vào đầu tháng 9, cho nên chúng tôi đã ước hẹn với nhau chọn ngày mồng 9 tháng 9 để tổ chức những ngày họp mặt hàng năm sau này. Ra trường, chúng tôi tan mát mỗi người một ngả.

Biến cố 1975 xảy đến thật bất ngờ, lớp chúng tôi, người chạy thoát thì tạm yên, người ở lại thì phải di cải tạo, bị tù đày vì vượt biên không thoát. Số còn lại sống lây lắt trong nỗi lo sợ vô hình. Tuy vậy, chúng tôi mỗi năm vẫn tổ chức ngày họp mặt như ước hẹn. Lần họp mặt cuối vào năm 1977, chúng tôi chỉ còn tụ họp được 7 anh em tại nhà anh Nguyễn Xuân Phong. Nhưng trong các buổi họp này, anh Ngoạn đều

Hình khóa 9 (1966-1970), chụp năm 1968

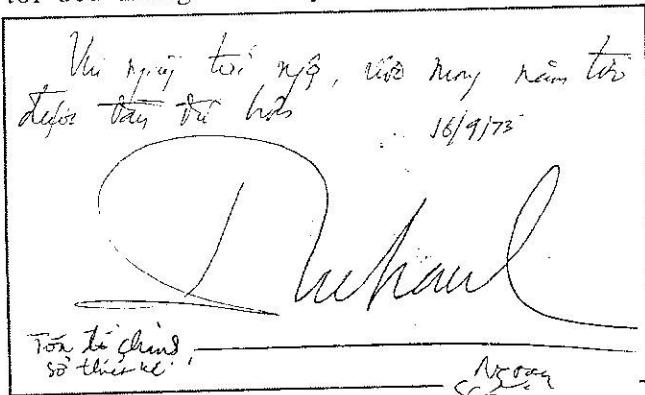
Hàng đứng, từ trái sang phải: Trần Đức Thuần, Trương Hoàng Vĩnh Phương, Lê Văn Vĩnh, Lưu Hữu Duyên, Nguyễn Hữu Quốc Hưng, Tôn Thất Úng, Nguyễn Văn Liễn, Ngô Viết Ngoạn, và Nguyễn Xuân Phong.

Hàng ngồi, từ trái sang phải: Nguyễn Thạc Việt Toàn và Lê Mạnh Trấn.

vắng mặt. Không biết anh ta còn bị giữ trong trại cải tạo hay không. Một buổi tối năm 1980, Ngoạn bỗng nhiên đến thăm tôi. Cả hai chúng tôi đều mừng rỡ. Thấy anh không được khỏe,

tôi hỏi thăm về bệnh phổi. Ngoạn cho biết bệnh này đã khỏi hẳn, tuy nhiên từ ngày đi cải tạo về, chân tay anh thỉnh thoảng bị tê và mất cảm giác. Tôi an ủi anh, nói là có thể do thiếu dinh dưỡng trong trại cải tạo, nay về nhà rồi thì sẽ hết. Nhưng tôi không ngờ đó là dấu hiệu của bệnh Parkinson hiểm nghèo.

Vượt biên giữa năm 1980 và định cư tại Hoa Kỳ năm 1981, sau một thời gian tạm ổn định, tôi cùng các anh em trong khóa thỉnh thoảng đóng góp ít nhiều để gửi về giúp các bạn đồng khóa còn ở lại. Mỗi lần đến trao tiền cho Ngoạn, người thân của tôi viết thư sang, kể cho tôi một hình ảnh rất thương tâm về anh: thấy khách đến, anh ta ra mở cửa, tay chân run rẩy, không khác gì con lật đặt bằng xương bằng thịt. Anh vừa nói, vừa thở, hai hàm răng run lập cập,

Thư bút của Ngô Viết Ngoạn năm 1973

khiến người đối diện không hiểu anh muốn nói gì. Khi tiễn khách ra cửa, anh không bước đi như một người bình thường mà nhảy bằng hai chân trên từng đoạn ngắn. Một lần khác, người thân của tôi đến nhưng không gặp anh, đành phải nhắn lại. Hôm sau, Ngoạn nhờ anh Hồng Duy Toàn chở đến bằng xe đạp, vì anh ở một mình, gia đình đã vượt biên hết. Mỗi lần đọc những hàng thư trên, lòng tôi như chùng lại. Tôi ngậm ngùi nhớ lại hình dáng khỏe mạnh của anh trong tấm hình anh chụp với đội banh của lớp năm nào.

Vào một buổi sáng chủ nhật cách nay vài năm, khi tôi còn mơ màng ngủ, tiếng chuông điện thoại reo vang. Tôi với tay nhấc máy, bên kia đầu giây có tiếng thở gấp rút và một giọng nói đứt khúc: "Phải, Ngoạn đây, mình mới sang Mỹ đây!". Nghe anh xưng tên, tôi xúc động mạnh và tỉnh ngủ hẳn. Giọng nói đã bị đứt đoạn nhiều lần, thêm vào đó, anh bị xúc động mạnh vì lâu ngày gặp lại người quen, nên giọng anh càng khó nghe. Tôi phải chú ý lầm mới hiểu anh muốn nói gì. Ngoạn cho biết mới định cư ở Kansas City, hiện đang sống chung với một người bạn. Kể từ ngày đó, thỉnh thoảng tôi gọi điện thoại hỏi thăm tình hình sức khỏe của anh, hoặc gửi cho anh copy vài cuốn sách kỹ thuật để anh đọc trong những ngày rảnh rỗi trị bệnh. Mùa đông đến, nhiều buổi cuối tuần, có lẽ vì quá cô đơn, anh gọi sang tôi, giọng nghẹn ngào muốn khóc. Anh kể cho tôi nỗi khổ sở khi lên cơn bệnh, và nỗi khổ đó còn dày dặn anh gấp bội khi không có một người thân bên cạnh. Tôi chẳng biết làm gì hơn là an ủi anh, cầu mong anh chóng bình phục. Gần đây, qua điện thoại, tôi cảm thấy anh có vẻ phấn khởi hơn trước. Anh cho biết bệnh đã thuyên giảm, và anh vẫn luyện tập đều. Anh còn khoe là cháu trai của anh đã hứa sẽ đưa anh về ở chung khi kiếm được việc làm. Rồi một buổi chiều tối, tôi vừa xong bữa cơm tối thì nhận được điện thoại của Thắng từ Sacramento, cho biết Dõ báo tin Ngoạn không còn nữa. Tôi bàng hoàng không tin điều mình nghe là sự thật. Tôi gọi lại để kiểm với Dõ, thì được xác nhận là đúng. Ngoạn đã ra người thiên cổ, anh đã dùng thuốc quá liều lượng. Tôi buông máy, lòng thẫn thờ. Hơn một tuần trước, anh điện thoại cảm ơn tôi khi nhận được bộ dụng cụ tập chân tôi gửi tặng. Anh cũng cho biết đã được anh Tôn Thất Cảnh gửi thư hướng dẫn cách tập luyện và anh rất tin tưởng. Tôi nhớ

lại lòng kiên nhẫn và những cố gắng phi thường của anh trong những ngày điều trị tại Bệnh viện Hồng Bàng năm nào, nên rất tin tưởng rằng anh sẽ mau chóng bình phục. Nhưng tiếc thay, Ngoạn đã đột ngột ra đi trong khi những mơ ước tầm thường nhất của con người chưa đạt được, anh cũng đã nhắm mắt trong nỗi cô đơn tột cùng của một kiếp người. Thôi ngủ yên đi Ngoạn, chúng tôi, những người còn lại, cứ đến ngày mồng 9 tháng 9 hàng năm, sẽ hướng về bạn và thấp một nén hương lòng. ♦

NU CƯỜI CÔNG CHÁNH

HẠ CÁNH AN TOÀN

Tại một nước kia, tham nhũng trở thành quốc nạn. Nhiều ông bự bị đem ra tòa xử và kết án tử hình. Tuy nhiên, một ông rất lớn, tên tuổi từ lâu đã được gắn liền với tham nhũng, không bị một sự trừng phạt nào, mà chỉ bị thay thế và cho giữ một nhiệm vụ ngồi chơi xơi nước. Một ký giả ngoại quốc thấy làm lạ, bèn đến hỏi một ký giả địa phương. Anh ký giả địa phương trả lời thật ngắn gọn:

- Tại vì ông ta là một phi công rất giỏi.
- Tôi vẫn không hiểu, có phải là ông ta trước đây đã lập được nhiều chiến công nên được hưởng khoan hồng hay không?
- Hoàn toàn không phải, ông ta là một phi công giỏi, nên đã biết hạ cánh an toàn.